

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepanec

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej
na posiedzeniu w dniu 6 grudnia 2023 r. bez udziału stron
wniosku obwinionego radcy prawnego R. K. z dnia 21 sierpnia 2023 r. w
przedmiocie wyłączenia SSN Marka Dobrowolskiego od rozpoznania sprawy
kasacyjnej oznaczonej sygn. akt II ZK 30/23 ewentualnie o zbadanie spełnienia
przez SSN Marka Dobrowolskiego wymogów niezawisłości i bezstronności
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. a contrario w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6
lipca 1982 r. o radcach prawnych

postanowił:

- 1. nie uwzględnić wniosku radcy prawnego R. K. o wyłączenie
SSN Marka Dobrowolskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o
sygn. akt II ZK 30/23,**
- 2. w pozostałym zakresie przekazać wniosek Prezesowi Izby
Odpowiedzialności Zawodowej.**

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 21 sierpnia 2023 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego)
obwiniony radca prawny R. K. wniósł o:

1. wyłączenie od rozpoznania sprawy SSN Marka Dobrowolskiego;
ewentualnie:
2. o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Dobrowolskiego wymogów
niezawisłości i bezstronności i stwierdzenie, że w niniejszej sprawie
zachodzą przesłanki do uznania, że SSN Marek Dobrowolski nie spełnia

wymogów niezawisłości i bezstronności mające wpływ na wynik sprawy, a w konsekwencji wyłączenie tego sędziego od rozpoznania sprawy z uwagi na niespełnianie tych wymagań;

3. o dołączenie akt osobowych SSN Marka Dobrowolskiego i dopuszczenie wszystkich dokumentów tam zgromadzonych jako dowodów na okoliczność, że sędzia ten nie spełnia wymogów niezawisłości i bezstronności.

Wnioskodawca argumentował swoje stanowisko faktem, że SSN Marek Dobrowolski został powołany na stanowisko Sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziego nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie podnieść należy, że ustawodawca wprowadził szeroki katalog możliwości, za pomocą których zapewnia się stronie prawo do rzetelnego procesu i bezstronnego sądu. Ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259; dalej: „ustawa nowelizująca”), z dniem 15 lipca 2022 r. dodano do ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U z 2021 r., poz. 1904, dalej u.SN) przepisy art. 29 § 4-25, regulujące instytucję tzw. testu niezawisłości i bezstronności. Podobny instrument został wprowadzony w tym samym czasie również m. in. w art. 42a § 3-14 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 2072, dalej „p.u.s.p”).

Od strony procesowej, nowe instrumenty prawne, określone odpowiednio w art. 29 § 5 u.SN i art. 42a § 3 p.u.s.p., zostały ukształtowane jako środki, w ramach których można formułować zarzuty braku niezawisłości i bezstronności sędziego z powołaniem się na okoliczności towarzyszące jego powołaniu oraz postępowania sędziego po powołaniu, jeżeli w okolicznościach konkretnej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego (realny) wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy.

W uzasadnieniu ustawy nowelizującej stwierdzono, że „celem tej instytucji jest zapewnienie uczestnikom postępowania sądowego (...) gwarancji procesowych, że nie występują jakiekolwiek wątpliwości odnośnie bezstronności i niezawisłości sędziego orzekającego w sprawie”. Nowe rozwiązania nie dotyczą samej prawidłowości powołania sędziego i powierzenia mu zadań wymiaru sprawiedliwości, to bowiem nie podlega kontroli, na co zwracał uwagę chociażby Naczelny Sąd Administracyjny (zob. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 6 maja 2021 r., II GOK 2/18). Chodzi więc nie o ocenę powołania, ale o ocenę dwóch składowych łącznie: okoliczności towarzyszących powołaniu i zachowaniu sędziego po powołaniu. Co więcej, te dwie sfery rozpatrywane łącznie muszą – w ramach konkretnej sprawy – stwarzać realne zagrożenie dla standardu niezawisłości i mieć przez to wpływ na wynik sprawy, z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy.

Skoro zatem ustawodawca wprowadził opisane wyżej regulacje, nie ograniczając jednocześnie odpowiedniego stosowania przepisów postępowania karnego w sprawach toczących się w oparciu o ustawę z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, brak jest podstaw do przyjęcia, że instrumenty te mogą być jednocześnie ze sobą konkurujące. Każdy z nich spełnia bowiem inną rolę ochronną strony w zakresie innych elementów mogących nie zapewnić jej prawa do rzetelnego procesu.

Przedmiotem niniejszej sprawy jest wyłącznie rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Marka Dobrowolskiego od rozpoznania sprawy o sygn. akt II ZK 30/23. Przywołane w piśmie okoliczności pozostają poza zakresem podstaw normatywnych wyłączenia sędziego zawartych w rozdziale 2 Działu II Kodeksu postępowania karnego w zw. z art. 74¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych.

Należy zauważyć, że r. pr. R. K. kwestionując prawo do rozpoznawania sprawy o sygn. akt II ZK 30/23 przez SSN Marka Dobrowolskiego skupia się na kwestii powołania przez Prezydenta RP ww. sędziego na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego. Okoliczność ta w żadnej mierze nie wykazuje w sposób należyty przesłanek zawartych w art. 41 § 1 k.p.k. i art. 40 § 1 k.p.k., co skutkuje

tym, że wniosek o wyłączenie SSN Marka Dobrowolskiego nie podlega uwzględnieniu.

Odnosnie do okoliczności podanych w uzasadnieniu przedmiotowego wniosku, Sąd Najwyższy pragnie zaznaczyć, że Trybunał Konstytucyjny, postanowieniem z dnia 28 stycznia 2020 r., sygn. akt Kpt 1/20 (M.P.2020.103, Lex nr 2770026), nakazał wstrzymać stosowanie, od dnia jej wydania, uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., co w szczególności oznacza to, że:

1) niedopuszczalne jest stosowanie art. 439 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30) oraz art. 379 pkt 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, z późn. zm.) w rozumieniu przyjętym w przedmiotowej uchwale,

2) kompetencja do orzekania przez sędziego powołanego na urząd przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej zgodnie z ustawą, o której mowa w pkt I.1, w trybie uregulowanym tą ustawą, nie może być ograniczana,

3) orzeczenia wydane przez składy orzekające, w których zasiadali sędziowie wskazani w pkt 2, mają moc obowiązującą.

Z kolei w postanowieniu rozstrzygającym spór kompetencyjny pomiędzy Sądem Najwyższym a Sejmem oraz pomiędzy Sądem Najwyższym a Prezydentem z dnia 21 kwietnia 2020 r. (sygn. akt Kpt 1/20), Trybunał Konstytucyjny orzekł, że Sąd Najwyższy - również w związku z orzeczeniem sądu międzynarodowego - nie ma kompetencji do dokonywania prawotwórczej wykładni przepisów prawa, prowadzącej do zmiany stanu normatywnego w sferze ustroju i organizacji wymiaru sprawiedliwości, dokonywanej w drodze uchwały, o której mowa w art. 83 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2019 r. poz. 825 oraz z 2020 r. poz. 190). A na podstawie art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji, powołanie sędziego jest wyłączną kompetencją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którą wykonuje na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa osobiście, definitywnie, bez udziału i ingerencji Sądu Najwyższego. Następnie wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, Trybunał Konstytucyjny

orzekł, że uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA I 4110 1/20, OSNKW nr 2/2020, poz. 7) jest niezgodna z:

a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, z późn. zm.);

c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.).

Odniesienie się obwinionego r. pr. R. K. do uchwały, która została przez Trybunał Konstytucyjny uznana za niezgodną z Konstytucją, wobec czego nie wywołującą skutków w obrocie prawnym, stanowi przejaw nierespektowania przez obwinionego obowiązującego porządku prawnego.

W związku ze stanowiskiem zajęтым przez Trybunał Konstytucyjny we wskazanych wyżej orzeczeniach, aktualna pozostaje uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt II DSI 54/18, zgodnie z którą: "Udział w składzie sądu osoby, która została powołana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego w następstwie procedury zainicjowanej obwieszczeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wydanym bez kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów oraz na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w zakresie udziału w niej sędziów w wyniku wyboru przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej piętnastu sędziów, w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3 z późn. zm.), nie narusza wynikającego z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) prawa do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą, wskutek czego osoba taka nie jest osobą nieuprawnioną do orzekania w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k., a skład orzekający sądu, w którym zasiada taka osoba, nie jest sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt

2 k.p.k." (por. np. postanowienie SN z dnia 16 lipca 2020 r., sygn. akt II DO 69/20, Lex nr 3151504).

W pozostałym zakresie należało wniosek przekazać Prezesowi Izby Odpowiedzialności Zawodowej celem nadania dalszego biegu wnioskowi o zbadanie spełnienia przez sędziego SN Marka Dobrowolskiego wymogów niezawisłości i bezstronności.

Mając na względzie powyższe Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

[M. T.]

[ms]